

ÁŠŠEČILGEHUS | SAKSFRAMLEGG

čoahkkín | møte : NSR riikačoahkkín 2024 / NSR landsmøte 2024
beaivi ja báiki | tid og sted : 15.-17.11.24, Leavdnja / Lakselv
áššenummar | saksnummer : 2024/16
áššemeannudeaddji | saksbehandler : riikkastivrra/landsstyret

mildosat | vedlegg : [NSR høringsvar til Sametinget - sannhet og forsoning](#)
: [Sametingets vedtak om sannhet og forsoning](#)
: [NSR LM2021 Sak "NSRs forventinger til sannhet- og forsoningskommisjonen"](#)
: [UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples](#)

2024/16 Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport - oppfølging

Bakgrunn for saken

Den 1. juni 2023 avga Sannhets- og forsoningskommisjonen sin rapport *Sannhet og forsoning - grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner* til Stortinget. Stortinget behandler rapporten 12. november 2024.

NSRs landsmøte 2024 avholdes etter at Stortinget har behandlet sannhet- og forsoningskommisjonens rapport. Denne saken handler om NSRs forventninger til videre oppfølging av rapporten og videre forsoningsprosess.

Tidligere uttalelser om sannhet- og forsoningskommisjonen

NSRs ekstraordinære landsmøte i 2021 uttrykte i *Sak 2 NSRs forventinger til sannhet- og forsoningskommisjonen*, forventninger til kommisjonen og oppfølgingen av rapporten. NSR har vært opptatt av at kommisjonen skal kunne identifisere måter fornorskningen virker i dagens samfunn, og at tiltakene som foreslås både skal kunne bidra til forsoning og restituering, men også til endringer av gjeldende politikk.

NSR har hatt klare forventninger om at kommisjonens rapport må bidra til en nasjonal forståelse av både samisk historie og samenes situasjon i dag. Sannhets- og forsoningsrapporten er første ledd i det som kan bli en forsoningsprosess, men en slik prosess kan bare finne sted hvis majoritetsbefolkningen er involvert.

NSRs ekstraordinære landsmøte uttrykte at det hviler også et moralsk ansvar på Stortinget, medier, museer, skolevesenet og andre institusjoner og toneangivende aktører i storsamfunnet om å ta del i formidlingen av funnene fra granskningen, bidra til å følge opp foreslåtte tiltak og til å være med i den kollektive erkjennelsen av urett.

Sametingets behandling av sannhet- og forsoningskommisjonens rapport

NSRs landsstyre har levert en høringsuttalelse til Sametingets behandling av rapporten. Denne høringsuttalelsen bygger på de diskusjonene som fant sted under NSRs tillitsvalgskonferanse på Snåase/ Snåsa i september 2023. I uttalelsen understrekes

nødvendigheten av systematisk oppfølging og økte ressurser til tiltak for å bevare samisk språk og kultur, slik rapporten anbefaler. Det ble også fremhevet et behov for en nasjonal innsats for kunnskapsformidling om fornorskningens konsekvenser, spesielt innenfor utdanningsinstitusjoner. Videre støtter høringssvaret forslaget om økt samarbeid på tvers av statsgrensene for å sikre urfolks rettigheter. Landsstyret uttrykker også alvorlig bekymring over manglende respekt på samers rettigheter og gjennomføring av statens forpliktelser, spesielt synliggjort gjennom Fosen-saken.

Sametinget har behandlet rapporten i ni saker. Sametingets flertall, hvor NSR inngår, uttrykte i sin behandling at rapporten, til tross for at det er påpekt mangler, gir en god dokumentasjon av fornorskningspolitikken. Sametinget lanserte begrepet reparering i relasjon til forsoning, fordi kommisjonen har pekt på mange fornorskningssår som etter Sametingets syn må repareres før man kan konkludere med om man kan ha forsoning eller ikke. Gjennom Sametingets ni saker gir man en grundig vurdering av begrepene forsoning, myndighetenes ansvar og de over 80 høringsuttalelsene Sametinget fikk inn i sin åpne høringsrunde. Av de ni sakene er syv saker tematiske pilarsaker. I tillegg til de fem pilarene kommisjonen foreslo tiltak etter, har Sametinget lansert pilarene *næring* og *menneskelige omkostninger*. I disse sakene ligger det vurderinger av kommisjonens forslag til tiltak, og det er lansert en rekke nye forslag til tiltak som kan bidra til å reparere fornorskningsskader. Sametinget har videre i september behandlet en sak om regional oppfølging av rapporten. Her skisseres det en prosess der Sametinget vil avholde folkemøter i alle valgkretser og lage kretsvisse planer for hvordan man kan bygge opp institusjoner og tilbud, spesielt i områder der dette er mangelfullt. 6 og 7 mai kommer Sametinget til å invitere til Verddet - et forsoningstreff i Tromsø, der målet er å ha en åpen dialog om forsoning både internt i det samiske samfunnet og i relasjon til både lokale, regionale og nasjonale myndigheter. Rådet har varslet at det kommer informasjon om program og påmelding etter hvert på Sametingets nettsider.

Vurdering

NSRs landsstyre har ikke fremmet forslag til vedtak i denne saken, da behandlingen på Stortinget er satt 12.11.2024. Landsstyret velger å vente til Stortinget har behandlet rapporten, og vil dermed ikke overholde fristen for sakspapirer iht. NSR vedtekter.

Landsstyret vil under landsmøte komme med forslag til vedtak, som da vil være et forslag til hvordan NSRs landsmøte skal reagere på Stortingsvedtaket.

Landsstyret tar også sikte på å skissere forventninger til videre oppfølging av rapporten og videre reparerings- og forsoningsprosess.

MEARRÁDUS EVTTOHUS | FORSLAG TIL VEDTAK:

Norske Samers Riksforbund (NSR) landsmøte viser til at Stortinget har behandlet Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. NSR er glad for at Stortinget som folkevalgt forsamling i Norge har slått fast at fornorskningspolitikken var et overgrep mot samene, og at de har vedtatt en unnskyldning for disse overgrepene.

Sametinget har i 2024 behandlet til sammen ti saker om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, som alle berører veien videre. NSR er glad for at alle disse sakene er referert til i Stortingets behandling, og for at Stortinget også har fulgt Sametingets forslag om å legge til to pilarer, nemlig næring og menneskelige omkostninger.

NSR mener Stortingets behandling viser at Stortinget tar alvor i fornorskningen på alvor, og at vedtaket er et godt utgangspunkt å jobbe ut ifra. På et overordnet plan er det eksempelvis veldig positivt at all sektorpolitikk skal utøves i en form som skaper tillit med utgangspunkt kunnskap om urfolks og nasjonale minoriteters rettigheter, blant annet for å unngå en fornorskende effekt av politikken.

NSR observerer at fremtidig politikk knyttet til språk, kunnskap og opplæring og til dels kultur er bedre utviklet i Stortingets behandling enn for de andre pilarene. NSR mener det er viktig at denne politikken iverksettes raskt av regjeringen og i konsultasjoner med Sametinget.

Selv om alle forslagene til tiltak som er kommet fra kommisjonen eller blitt fremmet i Sametingets behandling ikke er fulgt opp direkte i vedtaket, tolker NSR stortingsbehandlingen slik at disse ikke er lagt i skuffen som uaktuelle. De tydelige oppfordringene til Regjeringen om at å arbeide videre med pilarene og tiltakene, tolkes av NSR som en marsordre gitt av Stortinget for å utvikle tiltak knyttet til alle pilarene. NSR har store forventninger til at dette blir tatt på alvor, og at ingen pilarer skal bli glemt.

NSR er glad for at et bredt flertall i Stortinget tydelig markerer vilje til å styrke finansiering av samisk språkarbeid, opplæring og kultur. NSR er også glad for at det varsles at kommuner og fylker skal få styrket sin finansiering til å levere sine lovpålagte tjenester innen disse feletene. NSR vil samtidig understreke viktigheten av at Sametinget som samenes folkevalgte organ må ha en viktig rolle i oppfølgingen av tiltakene. Skal det samiske folket

kunne reparere de fornorskningsskadene, er vi avhengige av å bli satt i stand til å være aktive aktører i arbeidet. NSR minner om at det meste av språk- og kulturarbeid i Sápmi er avhengig av finansiering fra Sametinget, og at det derfor er viktig at også Sametingets budsjett styrkes betydelig.